

Heydər Əliyevin yenidən 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıtması Azərbaycan Respublikasında yaranan ab-hava kitabxana işinə də öz müsbət təsirini göstərdi. Belə ki, müxtəlif sahələrdə olduğu kimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasında da kitabxanalar yenidən quruldu, kitabxana işində böyük canlanma baş verdi.

**Nəzakət Rza qızı
İsmayilova**
filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent
Naxçıvan Dövlət
Universiteti

Hər şeydən əvvəl, kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, kitabxana işinə vəsaitin ayrılması, yeni binanın tikilməsi və avadanlıqlarla təmin edilməsi, kitab fondunun yeni ədəbiyyatla dövrü nəşrlərə, elmi və referativ jurnallarla komplektləşdirilməsi kitabxananın beynəlxalq standartlar səviyyəsinə yüksəlməsinə səbəb oldu.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra, keçid dövrünün hər cür çətinliklərinə baxmayaraq, ümumilli lider Heydər Əliyev qarşısı qoyduğu vəzifələri ardıcıl həyata keçirərək, Azərbaycanda olduğu kimi, Naxçıvan MR-də də çoxsaylı ictimai təşkilatların, siyasi partiyaların, müxtəlif cəmiyyətlərin və fondların yaranması, senzuranın ləğv edilməsi və s. mühüm əhəmiyyət kəsb etdi. Kitabxana işində də mühüm dəyişikliklər və islahatlar başlandı. Bütün sahələrdə baş verən bu dəyişikliklər, vətəndaşların informasiya təminatında, kitabxana informasiya cəmiyyəti quruculuğunda, Heydər Əliyevin Respublikamıza qayıdışından sonra Azərbaycan dövlətçiliyi ilə yanaşı, kitabxana işində də böyük dəyişikliklər başladı. Kitabxanalar ideoloji buxovlardan azad edildi. Milli ideologiyanın formalaşmasında və təbliğində kitabxanalar da yaxından iştirak etdilər.

Belə ki, elm və mədəniyyət müəssisələrinə dövlət büdcəsindən vəsait ayırmaq la yanaşı, onların dövlət mülkiyyəti, ümumxalq sərvəti kimi qorunub saxlanması haqqında qərarlar qəbul edildi. Sərəncamlar və fərmanlar imzalandı. 1995-ci il sentyabr ayının 29-da "Azərbaycan Respublikasında 1995-1998-ci illər dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinin dövlət proqramının təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə bağlı fərman imzalandı. Bu fərmanın birinci bölməsində "Özəlləşdirilməsi qadağan olunan müəssisə və obyektlərin siyahısı" verilir. Yerində verilmiş bu fərmandan aydın olur ki, kitabxanalarda saxlanılan

lənən yeni dünya baxışı, yeni təfəkkür insanların dəyişməsinə səbəb olmuşdur. Ayrı-ayrı nazirliklərin, idarə və müəssisələrin formalaşdığı kitabxana siyasəti öz əsas

olunan kitab, albom, elmi-kütləvi məqalə, qəzet və jurnal materiallarının, sənədi filmlərin, elektron daşıyıcıların qorunub saxlanması, tədqiq və təbliğ edilməsi naxçı-

sitetinin zəngin maarifçilik ənənələrinə malik olması Naxçıvan Muxtar Respublikasında yüksək ixtisaslı kadrların yetişdirilməsinə, elmin bütün formalaşmasına və

nin elektron daşıyıcıları və internet vasitəsi ilə yayılmasını təmin etmək, latin qrafikasında "Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanasının yaradılması" haqqında tapşırıq-

Heydər Əliyev və Naxçıvan MR kitabxanalarının tarixində mühüm dəyişikliklər, islahatlar...

sərvətlərin, onların binasının və sahələrinin özəlləşdirilməsi qəti qadağandır.

Beləliklə, kitabxanaların özəlləşdirilməsi, onların binalarının başqa məqsədlər üçün istifadə edilməsi ölkə Prezidentinin fərmanı ilə qadağan edildi. 1993-1999-cu illər kitabxana tarixində mühüm illər kimi yadda qaldı. 1996-cı ildə Azərbaycan Nazirlər Kabineti "Kitabxana işi haqqında" qərar qəbul etdi. Bu qərar kitabxana şəbəkələrini qoruyub saxlamaq və əhaliyə xidmət işini yaxşılaşdırmaq üçün Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin qarşısında ciddi vəzifələr qoyulur. Bu mühüm sahələrdən biri də kitabxanaların maliyyələşməsi idi. Ölkədə hökm sürən maliyyə böhranına baxmayaraq, dövlət kitabxanalarının saxlanması və kitabxana işçilərinin əmək haqqının verilməsinə ayrılan vəsait qorunub saxlanıldı. Bu vəziyyət 1998-ci ilədək davam etdi. Bu ildən sonra dövlət büdcəsindən kitabxanalara yeni kitablar almaq, fondunu zənginləşdirmək və belə bir vəziyyət get-gedə yaxşılaşmağa doğru irəlilədi.

Ölkəmizdə özəl müəssisələrin yaradılması ilə əlaqədar olaraq yeni özəl kitabxanalar yaranmağa başladı. Bu iş, xüsusilə təhsil sahəsində özəl təhsil, kitabxana şəbəkəsi, ali və orta ixtisas məktəblərinin kitabxana şəbəkəsi ətrafında formalaşmağa başlayıb.

Müstəqillik dövründə baş verən hadisələr dövlətimizə kitabxana işi sahəsində yeni, müstəqil, demokratik siyasət yeritmək üçün şərait hazırladı. Beləliklə, müstəqil Azərbaycan dövlətinin kitabxana işi sahəsində siyasəti formalaşdı. Bu siyasət dünyanın qabaqcıl ölkələrinin kitabxana siyasətindən, ümumbəşəri dəyərlərdən bəhrələnmə, müasir dövrün mahiyyətə yeni olan ideyaları ilə silahlanan, gələcəyə baxan, perspektiv inkişafı təmin edə bilən bir siyasətdir. Kitabxana işi haqqında dövlət siyasətini formalaşdırmaq üçün yeni təfəkkür tərzini düşünen insanların dünya baxışlarının analiz və sintez etmək, milli mentalitetimizə, soykökümüzdə uyğun ənənələri ortaya çıxarıb ümumiləşdirmək əsasında hazırlamaq zəruri idi.

Cəmiyyətin formalaşmasında meydana gəlib təkmil-

prinsiplərini və vəzifələrini müəyyənləşdirərkən bilavasitə dövlət siyasətinə əsaslanmalı, onun mahiyyətinə uyğunlaşmalıdır. Dövr, zaman irəlilədikcə, bütün sahələrdə olduğu kimi, kitabxana işi də inkişaf və tərəqqi edərək, dünya təcrübəsindən bəhrələnmək müasir dövrün tələbatına cavab verməlidir. Müasir kitabxanalarda elektron kataloqdan istifadə çox əhəmiyyətli idi.

Araşdırmalar göstərir Naxçıvan Muxtar Respublikasında müstəqillik illərində kitabxanalarda elektron kataloqun sənəd döviyyəsi dayanıqlı və davamlı inkişafın möhkəmləndirilməsi, mövcud təcrübəyə əsaslanaraq yeni texnologiyaların, ideyaların, biliklərin müxtəlif sahələrə tətbiq edilməsinə yönəlib. Ölkəmizin inkişafı üçün olduqca əhəmiyyətli rol malik olan bu mühüm prosesə dövlət tərəfindən diqqət artırılır, bu sahənin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verilir. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanın son illər artan maliyyə imkanları ölkə rəhbərliyi tərəfindən innovasiya texnologiyalarının inkişafına xidmət edən təhsil və elm sahələrinə diqqət artırılması ilə müşahidə olunur.

Ötən illər ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikasında da kitabxana işinin müasir standartlar səviyyəsində qurulması diqqət mərkəzində saxlanıb və muxtar respublikada kitabxanaların elektronlaşdırılması üçün məqsədyönlü addımlar atılıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin "Məmməd Səid Ordubadi adına Naxçıvan Muxtar Respublikası Kitabxanasının 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" 19 aprel 2012-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş Tədbirlər Planına əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Kitabxanasının bazasında Elektron kitabxana yaradılıb. 2012-ci il dekabrın 3-də Məmməd Səid Ordubadinin 140 illiyi və ədibin adını daşıyan Naxçıvan Muxtar Respublikası Kitabxanasının 90 illik yubiley tədbirləri keçirilib, elektron kitabxananın təqdimatı olub. Elektron arxiv və elektron kitabxana sisteminin yaradılması istiqamətində növbəti addım isə Naxçıvanşünaslıq Mərkəzinin istifadəyə verilməsi olub. Naxçıvanşünaslığa aid əldə

vanşünaslıqla məşğul olan ayrıca bir mərkəzin yaradılmasını zərurətə çevirmişdi. Bu zərurət əsas götürülərək Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 2011-ci il 17 fevral tarixli Sərəncamı ilə Naxçıvanşünaslıq Mərkəzi yaradılıb, mərkəz üçün ayrıca bina ayrılıb və əsaslı surətdə yenidən qurulub. Mərkəz, onun kitabxanası və arxivi ən müasir informasiya avadanlıq və daşıyıcıları ilə təmin olunub, elektron kitabxana və elektron arxiv yaradılıb.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin Elektron kitabxanası Muxtar Respublikası elmi kitabxanaları icarəsində ən irihəcmli kitabxanadır. Kitabxanada aparılan yenidənqurma işləri zamanı burada müasir surətköçürmə aparatı, elektron informasiya köşkü, əsas və ehtiyat server quraşdırılıb, 20 oxucu yeri yaradılıb. Muxtar respublikamızda daha bir elektron kitabxananın - Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan Bölməsinin Elektron kitabxanasının açılışı olub. Elektron kitabxananın yaradılması məqsədilə 12 terabayt yaddaşı olan əsas və ehtiyat server quraşdırılıb, elektron oxu zalı üçün 6 oxucu yeri yaradılıb. Kitabxana lazımı avadanlıqlarla təmin edilib, burada surətköçürmə aparatı, printer, elektron daşıyıcılarda olan məlumatların vizual və səsli izlənməsi üçün televizor və mobil elektron lövhə qoyulub. Kitabxanaya fiber-optik kabel çəkilib, daxili şəbəkə yaradılıb və www.e-kitab.ameanb.nmr.az internet sahifəsi hazırlanaraq təqdim olunub.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin Elmi kitabxanası 1996-cı ildən etibarən daha da təkmilləşdirilərək inkişaf etdirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talibovun qayğısı sayəsində Naxçıvan Dövlət Universitetinin kitabxanası üçün yeni beşmərtəbəli bina inşa edilmişdir. Beləliklə, kitabxana 2004-cü ilin may ayında Avropa standartlarına uyğun beşmərtəbəli binaya köçürülüb. Bundan sonra kitabxananın tarixində yeni inkişaf mərhələsi başlanıb, oxuculara xidmət işində mütərəqqi üsullar tətbiq edilib.

Naxçıvan Dövlət Univer-

bütövlükdə regionun tərəqqisinə öz müsbət təsirini göstərir. Naxçıvan Dövlət Universitetinin çoxsaylı məzunları içərisində Azərbaycan Milli Dövlətçilik quruculuğunun ən müxtəlif sahələrində yaxından iştirak edir. Respublikamızda və onun hüdudlarından kənarında elmi-mədəni potensialın güclənməsində layiqli töhfələr verir.

Müstəqillik illərində xarici dillərdə olan ədəbiyyat fondu surətlə azalırdı. Bu kitabxanada elmi potensiala malik olan elmlərin inkişafında xüsusi əhəmiyyəti olan referativ jurnalları, informasiya nəşrlərini alınması tamamilə dayanıb. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, kitabxana keçmiş SSRİ dağılından sonra pullu məcburi nüsxələrdən də məhrum edilmişdi. Respublikanın nəşriyyat sistemi tamamilə müfəssəslənmiş, kitab nəşri işi iflic vəziyyətə düşmüşdü. Bütün bunlar kitabxanaların yeni ədəbiyyatla komplektləşdirməsi işini, demək olar ki, dayandırmışdı.

H.Əliyevin yenidən 1993-cü ildə hakimiyyətə qayıtması ilə Azərbaycan Respublikasında yaranan ab-hava kitabxana işinə də öz müsbət təsirini göstərdi. Belə ki, müxtəlif sahələrdə olduğu kimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasında da kitabxanalar yenidən quruldu, kitabxana işində böyük canlanma baş verdi. Hər şeydən əvvəl, kitabxanaların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, kitabxana işinə vəsaitin ayrılması və avadanlıqlarla təmin edilməsi, kitab fondunun yeni ədəbiyyatla, dövrü nəşrlərlə, elmi və referativ jurnallarla komplektləşdirilməsi kitabxananın Avropa standartları səviyyəsinə yüksəlməsinə səbəb oldu.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2004-cü ildə "Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının nəşri", "Azərbaycan dilində latin qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi", "Dünya ədəbiyyatı nümayəndələrinin əsərlərinin Azərbaycan dilində nəşr edilməsi" və "Dünya ədəbiyyatı kitabxanası seriyasının 150 cildlik nəşr olunması haqqında" sərəncamlar imzalayaraq yenidən çap edilən kitabların bütün kütləvi, ali və orta tədris müəssisələrindəki kitabxanalara verilməsini, həmçinin bu kitabların mətnləri-

lar verilir.

Son illərdə ölkəmizdə kitabxana işinin elmi əsaslar üzərində yenidən qurulması kitabxanaların yeni ədəbiyyatla komplektləşdirilməsi, maddi texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, maliyyə işinin qaydaya salınması və modernləşdirilməsi, informasiya təminatının inkişafı, informasiya texnologiyası ilə təmin edilməsi, internetə qoşulması və s. sahələrdə olan irəliləyişlər tələb edir ki, kadr potensialı genişlənsin dövrün tələbinə uyğun qurulsun. Məhz bu baxımdan Respublika Prezidenti İlham Əliyevin həyatı keçirdiyi siyasətin böyük əhəmiyyəti var. Belə ki, son illərdə Azərbaycan Respublikasında kitabxana işinin inkişaf etdirilməsinə dair bir çox sərəncamlar imzalanıb. Bunlardan ən geniş və kitabxanaların uzunmüddətli inkişafına dəstək olan 6 oktyabr 2008-ci ildə Respublika Prezidenti tərəfindən imzalanan "Azərbaycan Respublikasında kitabxana informasiya sahəsinin 2008-2013-cü ildə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı"dır. Bu Dövlət Proqramında kitab və kitabxana mədəniyyətinin gələcək inkişaf istiqamətinə xalqımızın diqqətini cəmləndirən informasiya təminatının ödənilməsinə kitabxana işinin daha da inkişafına yenidən qurulmasına müasir kitabxananın ən başlıca vəzifəsi oxuculara kitabxana və informasiya xidmətini yüksəltmək kitabxanaların dünya standartları səviyyəsinə qaldırmaq eyni zamanda dünya kitabxanaçılıq təcrübəsindən bəhrələnmək, ənənəvi kitabxanaçılıqın müasir kitabxanaçılıqla əvəz edilməsinə yönəldilib.

Muxtar Respublikada Naxçıvan Dövlət Universiteti ulu öndərin ideyalarının, irsinin layiqli varisi, davamçısı və təbliğatçılardan biri kimi fəaliyyət göstərir. Artıq 20 ildən artıqdır ki, Naxçıvan Dövlət Universitetində "Heydər Əliyev Universitet kitabxanası" yaranıb, milli dövlətçilik, milli düşüncə və tərbiyə məktəbi olaraq fəaliyyət göstərir. Müstəqil dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi yolunda məqsədyönlü fəaliyyətin təzahürü kimi Heydər Əliyev irsinin və dövlətçiliyimizin öyrənilməsi həmişə diqqətdə olacaq.